

Forslag

til

Lov om ændring af lov om landvæsensretter.

Fremsat den 24. oktober 1968 af *landbrugsministeren*.

§ 1.

I lov nr. 213 af 31. marts 1949 om landvæsensretter, som ændret ved § 5 i lov nr. 181 af 20. maj 1952, foretages følgende ændringer:

1. I § 2, *stk. 2*, ændres „amts- eller byråd“ til „amtsråd“.

2. § 3, *stk. 1*, affattes således:

„§ 3. For hvert nævnsområde udnævner amtsrådet en fast formand, der kan være fælles for flere områder. Ingen kan fungere som formand efter det fyldte 70. år.“

3. § 4, *stk. 1*, affattes således:

„§ 4. For hver primærkommune udnævnes 2 nævnsmænd af kommunalbestyrelsen. Efter indstilling fra kommunalbestyrelsen kan landbrugsministeren dog forhøje antallet af nævnsmænd.“

4. § 4, *stk. 2*, ophæves, og *stk. 3-5* ændres til *stk. 2-4*.

5. I § 4, *stk. 5*, der bliver *stk. 4*, affattes sidste pkt. således:

„Alle spørgsmål om fritagelse afgøres i øvrigt af kommunalbestyrelsen, hvis afgørelse kan indbringes for amtsrådet.“

6. I § 6 indsættes efter *stk. 2*:

„*Stk. 3*. Med amtsrådets tilslutning kan formanden antage sekretærhjælp.“

7. § 7 affattes således:

„§ 7. Landvæsenskommissionens område er amtsråds kredsen.“

Stk. 2. Landbrugsministeren kan efter Landbrugsmin. j. nr. L. J. 1001.

indstilling fra vedkommende amtsråd dele det i *stk. 1* nævnte område i to eller flere distrikter, hvert med sin selvstændige landvæsenskommission, og henlægge en del af et område under landvæsenskommissionen for et tilgrænsende område inden for samme overlandvæsenskommissionsområde.

Stk. 3. Landbrugsministeren kan nedsette særlige landvæsenskommissioner til behandling efter denne lov af alle sager, der vedrører et byudviklingsområde eller et samlet, naturligt afstrømningsområde.“

8. I § 8, *stk. 1*, 1. *pkt.*, ændres „af amtmænd blandt amtets underretsdommere (civildommere)“ til „fra amtsrådet blandt områdets underretsdommere“.

9. I § 9, *stk. 1*, ændres „amtmand“ til „amtsråd“.

10. § 9, *stk. 2*, affattes således:

„*Stk. 2*. Kommissærer udnævnes af landbrugsministeren efter indstilling fra amtsrådet. De kan tillige være formand for landvæsensnævn, stedfortræder for formanden eller nævnsmand.“

11. § 11, *stk. 1*, 1. *pkt.*, affattes således:

„En landvæsenskommission består af formanden og 2 andre medlemmer, der udmeldes af formanden blandt landvæsenskommissærerne i området.“

12. I § 11, *stk. 2*, ændres „efter amtmændenes indstillinger.“ til „efter indstilling fra amtsrådene.“

13. § 12 ophæves.

14. § 13 affattes således:

„§ 13. Landet deles i 6 overlandvæsenskommissionsområder, hvis grænser fastsættes af landbrugsministeren.“

15. § 15, stk. 3, 2. pkt., ophæves.

16. I § 18, stk. 1, sidste pkt., ændres „skal fiskeriministeriet altid indkaldes“ til „skal fiskeriministeriet og om fornødent naturfredningsmyndighederne indkaldes“.

17. I § 25 indsættes efter stk. 4:

„Stk. 5. Landbrugsministeren kan fastsætte regler om anvendelse af særlige kendelses- og forligsprotokoller“.

18. § 26, stk. 3, 1. pkt., affattes således:

„Fremsetter en af parterne under forhandlingerne for landvæsensretter påstand om, at noget punkt i sagen henhører under domstolene, skal der, hvis de pågældende ikke kan blive enige om at lade spørgsmålet afgøre af landvæsensretten, og denne anser det for nødvendigt at få spørgsmålet afgjort, inden sagen påkendes, gives vedkommende part en passende frist, inden hvis udløb han skal anlægge sag.“

19. § 27, stk. 6, affattes således:

„Stk. 6. Parterne kan forlange, at forlig, der ikke er indgået for en landvæsensret, tilføres protokollen for den landvæsensret, som skulle have behandlet sagen i første instans, såfremt forliget indeholder de fornødne bestemmelser om de forhold, hvorom der i det foreliggende tilfælde skal være truffet afgørelse. Formanden drager omsorg for, at tilførslen foretages, og forliget har derefter retsvirkning som forlig, der er indgået for en landvæsensret.“

20. § 29, stk. 2, affattes således:

„Stk. 2. Vidneførsel eller optagelse af syn og skøn til brug for en landvæsenskommission eller overlandvæsenskommission kan foregå for kommissionen selv. Bestemmelse herom træffes af kommissionens formand. Reglerne i lov om rettens pleje finder tilsvarende anvendelse.“

21. § 31, stk. 1, 4. pkt., ophæves.

22. § 31, stk. 2, affattes således:

„Stk. 2. Landvæsensretten kan endvidere anmode andre sagkyndige om at afgive erklæring eller eventuelt tilkalde dem. Landvæsensretten kan, hvis en af parterne eller den sagkyndige fremsætter begæring derom, bestemme, at den sagkyndiges medvirken skal finde sted efter retsplejelovens regler om syn og skøn. I sager om erstatning skal parterne have lejlighed til, forinden sagen optages til afgørelse, at gøre sig bekendt med og udtale sig om de erklæringer, der er afgivet af den sagkyndige.“

23. § 33, stk. 4, 1. pkt., ophæves og i stedet indsættes:

„Sager, der i henhold til § 6, stk. 1, behandles af en landvæsensnævnsformand uden medvirken af nævnsmænd, afgøres af formanden. I øvrigt skal samtlige medlemmer deltage i sagens afgørelse. Er et enkelt medlem afgået ved døden eller på grund af sygdom udelukket fra at deltage, afgøres sagen dog af de øvrige medlemmer.“

24. § 39, stk. 3, 3. pkt. affattes således:

„Ansøgning herom skal indgives til landbrugsministeriet inden 8 uger efter kendelsens afsigelse. Landbrugsministeren kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter afsigelsen.“

25. § 40, stk. 2-4, ophæves og i stedet indsættes:

„Stk. 2. Ankefristen, der regnes fra kendelsens afsigelse, er 4 uger ved anke fra landvæsensnævn til landvæsenskommission og 8 uger ved anke fra landvæsenskommission til overlandvæsenskommission. Landbrugsministeren kan dog undtagelsesvis tillade anke efter ankefristens udløb, såfremt ansøgning herom indgives til landbrugsministeriet inden 6 måneder efter kendelsens afsigelse.

Stk. 3. Begæring om anke skal indgives til formanden for den overordnede ret inden ankefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter stk. 2, 2. pkt. eller § 39, stk. 3, inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse.“

26. § 45 affattes således:

„§ 45. Når landvæsensretten har afsluttet en sag og udfærdiget de bestilte udskrifter,

sendes sagens akter tilligemed en genpart af kendelsen til amtsrådet til opbevaring.

Stk. 2. Genpart af kendelsen sendes til landbrugsministeriet. Ved appelsager skal formanden for den overordnede ret tilstille formanden for underinstansen en genpart af kendelsen til opbevaring og notering i rettens protokol; endvidere sendes 3 genparter af kendelsen til landbrugsministeriet.

Stk. 3. Skønner landvæsenstretten efter sagens forhold en mangfoldiggørelse af kendelsen formålstjenlig, kan den træffe beslutning derom, og udgifterne derved henregnes da til sagens omkostninger. Mangfoldiggørelsen skal foreligge snarest muligt efter kendelsens afsigelse.

Stk. 4. For udskrifter, der udfærdiges og bekræftes af landvæsenstrettens formand eller af den myndighed, hos hvilken kendelse eller akter er arkiveret, eller for aktbeskrivelser betales et gebyr i overensstemmelse med den til enhver tid gældende retsavgiftslov. Gebyr for udskrifter, der udfærdiges og bekræftes af landvæsenstrettenes formænd, tilfalder disse. I øvrigt tilfalder gebyrer vedkommende myndighed. Udskrifterne, der skal indeholde oplysninger om protokolnummer og -pagina, skal udfærdiges inden 8 dage.“

27. § 46 affattes således:

„§ 46. Der ydes landvæsenstretternes medlemmer og sekretærer og tilkaldte sagkyndige dagpenge og befordringsgodtgørelse efter regler, der fastsættes af landbrugsministeren.

Stk. 2. Honorar til de sagkyndige med-

lemmer af overlandvæsenstretterne og de i § 31, stk. 2, nævnte sagkyndige fastsættes af landvæsenstretterne.

Stk. 3. De i stk. 1 og 2 nævnte udgifter henregnes til sagens omkostninger og kan inddrives ved udpantning.

Stk. 4. Landbrugsministeren fastsætter regler om honorarer til landvæsenstretternes formænd og sekretærer og om afholdelse af kontorholdsudgifter, herunder udgifter til anskaffelse af protokoller. For så vidt angår overlandvæsenstretterne afholdes udgiften af statskassen og for så vidt angår landvæsenstretterne og landvæsenstretternes formænd af amtsrådet.“

28. I § 48 ændres „efter reglerne for udrædelsen af omkostninger i benificerede sager.“ til: „af statskassen.“

29. § 49 ophæves.

30. § 50, stk. 5, affattes således:

„*Stk. 5.* Denne lov berører ikke landbrugsministerens adgang til at iværksætte foranstaltninger til landvinding m. v. i henhold til lov om finansiering af vandløbsregulering m. v. (landvindingsloven).“

§ 2.

Loven træder i kraft den 1. april 1970.

Stk. 2. Formænd for landvæsenstretterne, disses stedfortrædere samt nævnsmænd og landvæsenstretternes sekretærer, der er udnævnt for lovens ikrafttræden, vedbliver at fungere, indtil nye udnævnelser og valg har fundet sted efter reglerne i denne lov.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Nærværende lovforslag er identisk med det lovforslag, der fremsattes for folketinget 12. februar 1968, dog er af praktiske grunde ikrafttrædelsestidspunktet foreslået udskudt til den 1. april 1970, og som ændringsforslag 1, 2, 3, 5, 8-15, 26, 27 og 29 er i det tidligere lovforslag indarbejdet bestemmelse, der bringer reglerne i lov om landvæsenstretter i overensstemmelse med den kommende ordning af kommunernes styrelse.

Lovforslaget indeholder forslag til ændringer i lov nr. 213 af 31. marts 1949 (Rigsdagstidende 1948-49:

Folketingstidende sp. 25, 39, 3198, 3400; Lands-
tingstidende sp. 910, 921, 941; tillæg A. sp. 2877;
tillæg B. sp. 595; tillæg C. sp. 419, 475).

Forslaget knytter sig til det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af vandløbsloven, idet landvæsenstretternes væsentligste arbejde er behandlingen af sager om vandløb og spildevandsanlæg efter vandløbslovens regler.

Nogle af ændringsforslagene er udformet på grundlag af forslag fra den af landbrugsministeriet i 1957 nedsatte spildevandskommission, hvis betænkning (nr. 431) er afgivet i 1966 og forelagt folketingets

F. t. l. vedr. landvæsensretter.

medlemmer. Andre ændringsforslag tilsigter at imødekomme en henvendelse af 28. september 1964 fra Advokatrådet. Denne skrivelse er optrykt som bilag 13 (side 207-208) i spildevandskommissionens betænkning. Advokatrådet har henstillet, at behandlingen af erstatningssager for landvæsensretterne bringes i overensstemmelse med almindelige retsplejeprincipper. Herom henvises dels til bemærkningerne side 97 i spildevandskommissionens betænkning, dels til bemærkningerne til § 1, nr. 9 (§ 7) og nr. 61 (§ 72, stk. 4) i forslag til lov om ændring af vandløbsloven, og endelig til bemærkningerne nedenfor.

Forslaget vil ikke medføre øget administration.

Med hensyn til forslaget økonomiske konsekvenser bemærkes, at mange amtsråd har fundet udvej for at hjælpe nævnsformænd med hensyn til sekretærhjælp, således at forslaget kun vil medføre uvæsentlig forøgelse af kommunernes udgifter i henhold til lov om landvæsensretter § 46. De øvrige forslag vil — bortset fra eventuel anskaffelse af særlige løbsbladsprotokoller til landvæsensnævn — ikke medføre direkte udgifter for staten eller kommunerne. Den udvidede adgang til at anvende retsplejelovens regler om syn og skøn vil medføre forøgede sagsomkostninger ved behandlingen af visse sager. Sagsomkostningerne afholdes af parterne, og det vil ofte medføre, at vedkommende kommune kommer til at deltage i udgifterne. Kun i tilfælde, hvor der er bevilget fritagelse for at udrede sagens omkostninger efter lov om landvæsensretter § 48, kan forslaget medføre forøgede udgifter for staten, jfr. lov nr. 41 af 1. marts 1961 § 2.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til nr. 1-5 (§§ 2-4).

Ved udformningen af disse ændringsforslag er terminologien i lov nr. 223 af 31. maj 1968 om kommunernes styrelse fulgt.

I § 3 foreslås — i modsætning til § 8 — udnævnelsesmyndigheden henlagt til amtsrådet. Efter den gældende lov har amtsrådet denne myndighed, hvor nævnsområdet alene omfatter landkommuner i samme amtsrådkreds. Det findes bedst stemmen med principperne i loven om kommunernes styrelse, at denne ordning følges i alle tilfælde.

Amtsrådene foreslås tillagt indstillingsbeføjelse med hensyn til deling af landvæsensretsområder i § 2, stk. 2, og i § 7, stk. 2, da disse spørgsmål forventes at burde løses i forbindelse med overvejelser om hensigtsmæssig planlægning og forvaltning af fælles opgaver inden for større områder.

Landvæsensnævnene behandler forskellige sager om vands afledning og brug, jfr. vandløbslovens § 7 og det forelagte forslag om ændring af vandløbsloven. Vandløbsloven gælder ikke for København, og reglerne i lov om landvæsensretter om landvæsensnævn er derfor alene udformet efter forholdene i resten af landet.

Til nr. 6 (§ 6).

Erfaringerne siden 1949 har vist, at mange formænd for landvæsensnævn har en stor arbejdsbyrde, og at der ved siden af ledelsen af nævnets møder kræves et betydeligt kontorarbejde. Sekretærhjælp kan derfor være påkrævet, og mange amtsråd har, som ovenfor anført, været rede til at imødekomme forslag herom.

Til nr. 7 (§ 7).

I spildevandskommissionens betænkning (side 56-57) er redegjort for den betydning, det tillægges, at landvæsensretten kan koordinere kommunernes planer for spildevandsforholdenes ordning. Denne virksomhed varetages bedst af vandløbsretter med en fastere organisation end den nuværende, hvor landvæsenskommissionen nedsættes til behandling af en enkelt sag. En vis fasthed i organisationen opnås dog dels ved, at alle landvæsenskommissioner i en amtsrådkreds har en af dommerne som fast formand dels ved, at landvæsenskommissionerne samarbejder med en snæver kreds af teknikere. Blandt teknikere er det en udbredt opfattelse, at det er nødvendigt eller i hvert fald hensigtsmæssigt, at samme myndighed træffer afgørelse i alle sager, der vedrører et og samme, naturlige afstrømningsområde. En sådan ordning haves bl. a. i England og er også anbefalet som norm for lovgivningen inden for E.C.E.

Forslaget går ikke så vidt, men det er foreslået at åbne adgang for, at der kan nedsættes faste landvæsenskommissioner, hvis det findes påkrævet i byudviklingsområder, og hvor det viser sig ønskeligt, at alle sager vedrørende et samlet, naturligt afstrømningsområde behandles for samme vandløbsret.

Til nr. 8 (§ 8).

Den hidtidige begrænsning til civildommere er uhensigtsmæssig, efter at der i nogle store byretskredse findes byretter, i hvilke dommerne i rettens enkelte afdelinger behandler både civile sager og straffesager.

Til nr. 11 (§ 11).

Forslaget følger spildevandskommissionens indstilling i betænkningen side 57, sp. 1, og vil medføre nogen fremskyndelse af sagernes behandling.

Til nr. 16 (§ 18).

Forslaget tilsigter at bringe overensstemmelse med forslag nr. 62 til § 73, stk. 2, i forslag til lov om ændring af vandløbsloven.

Til nr. 17 (§ 25).

Sammenslutningen af formænd for landvæsenævnen har henledt opmærksomheden på, at det vil være en betydelig lettelse i formændenes arbejde, hvis der haves mulighed for at indføre kendelserne, som normalt mangfoldiggøres, i løsbilbladsprotokoller.

Til nr. 18 (§ 26).

Den gældende bestemmelse i § 26, stk. 3, foreskriver, at behandlingen af en for en landvæsenret indbragt sag i visse tilfælde kan udsættes, for at en part kan få lejlighed til at få prøvet for domstolene, hvorvidt der for ham består en særlig ret, hvis rækkevidde har betydning for afgørelsen af landvæsenrettens sag. Denne lovbestemmelse svarer til § 5 i lov nr. 63 af 28. maj 1880 om vands afledning og afbenyttelse. Lovbestemmelsens formulering „at noget af de ved sagens ordning i betragtning kommende punkter ifølge særlig adkomst henhører under domstolene“ kan volde tvivl; men på grundlag af en lang række afgørelser er det den almindelige opfattelse, at ordene „ifølge særlig adkomst“ ikke afskærer fra domstoles prøvelse af alle spørgsmål, hvis afgørelse i almindelighed henhører under domstolene. Efter den nu herskende opfattelse tilkommer det domstolene at tage stilling til spørgsmål om fortolkning af lovbestemmelser og af dokumenter og til krav om erstatning.

Forslaget imødekommer Advokatrådets henstilling i skrivelse af 28. september 1964 om udvidet adgang for parterne i en erstatningssag til at få visse erstatningskrav afgjort af de almindelige domstole. Det er ikke fundet hensigtsmæssigt at følge den af Advokatrådet foreslåede begrænsning til erstatninger over 3.000 kr. (nu 6.000 kr.) (bilag 13 til spildevandskommissionens betænkning).

For så vidt angår erstatningssager, der behandles efter vandløbslovens § 72, stk. 4, henvises til bemærkningerne side 28 i forslag til lov om ændring af vandløbsloven.

Til nr. 19 (§ 27).

Ændringen af stk. 6 er overensstemmende med den siden 1949 udviklede praksis. I forslaget til lov om ændring af vandløbsloven er det ved den ny formulering af § 7 foreslået, at sager om private spildevandsanlæg fra virksomheder og fra beboelse, som ikke omfattes af forslaget § 5 b, behandles ved landvæsenkommissionerne som første instans. Det

findes derfor ønskeligt i lov om landvæsenretter § 27, stk. 6, at præcisere, af hvilken landvæsenret et udenretligt forlig kan begæres protokolleret.

De særlige forligskommissioner, som omtales i den gældende lovbestemmelse, er ophævet ved lov nr. 220 af 7. juni 1952.

Til nr. 20 (§ 29).

Tilføjelsen til § 29, stk. 2, om adgang til at lade foretage syn og skøn efter retsplejelovens regler under en sag, der behandles af landvæsenkommissionen, findes rimelig og vil imødekomme et forslag i Advokatrådets skrivelse af 28. september 1964 (bilag 13 til spildevandskommissionens betænkning).

Til nr. 21 (§ 31, stk. 1).

Ændringen, der er foreslået af Advokatrådet, tilsigter at klargøre, at der i overensstemmelse med almindelige retsplejeprincipper består en adgang for parterne til at blive gjort bekendt med de for landvæsenretten foreliggende oplysninger, som er af betydning for vedkommende part. Endvidere henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 22. Tilsvarende regler gælder nu også ved ekspropriation i henhold til § 17 i lov nr. 186 af 4. juni 1964 om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom og med visse begrænsninger for administrationen i henhold til lov nr. 141 af 13. maj 1964 om partsøffentlighed i forvaltningen.

Advokatrådet har i fornævnte skrivelse af 28. september 1964 henstillet visse ændringer gennemført i vandløbsloven og lov om landvæsenretter § 31, med det formål at gennemføre almindelige retsplejeprincipper ved behandlingen af erstatningsager for landvæsenretter. Advokatrådet har således foreslået, at der ved ændring af § 31, stk. 1, gives andre parter end rekvirenten adgang til at begære, at retten antager en teknisk sagkyndig. Under hensyn til sagernes beskaffenhed, især den omstændighed, at kommunen, der vel kan betegnes som „part“, ofte som sin modpart har en stor kreds af grundejere, har man ikke anset det for muligt at imødekomme forslaget. Det findes tilstrækkeligt, at der ved siden af landvæsenrettens tekniske medhjælp kan anvendes andre sagkyndige efter reglerne om syn og skøn.

Til nr. 22 (§ 31, stk. 2).

Med hensyn til de teknisk sagkyndiges medvirken i landvæsenretter har Advokatrådet endvidere foreslået, at den teknisk sagkyndige skal begrænse sin virksomhed som teknisk medhjælper for retten og kun bidrage til sagens oplysning på samme måde som syn- og skønsmænd. Dette forslag har man

ikke ment at kunne imødekomme. Landvæsensretterne skal ofte behandle sager om store, tekniske anlæg, som forelægges af kommuner, og til disse sager er teknisk sagkyndig bistand påkrævet også efter møderne. Det findes tilstrækkeligt til sikring af almindelige retsplejeprincipper, at der kan afholdes syn og skøn, og at der består adgang til domstolsprøvelse af erstatningsspørgsmål.

Endelig har Advokatrådet foreslået, at den sagkyndiges erklæring skal gøres bekendt for parterne, således at disse kan få lejlighed til at stille spørgsmål til yderligere belysning af sagen.

Under hensyn til de almindelige landvæsenssagers tekniske karakter kan et sådant forslag ikke fuldt ud imødekommes, men for så vidt angår behandlingen af erstatningskrav findes det rimeligt at give parterne lejlighed til at gøre sig bekendt med og udtale sig om den teknisk sagkyndiges erklæring, forinden sagen optages til kendelse. § 31, stk. 2, foreslås affattet i overensstemmelse hermed.

Til nr. 23 (§ 33).

Forslaget til § 33, stk. 4, første punktum, er i overensstemmelse med, hvad der er antaget i praksis.

Det har stedse været antaget, at den landvæsenævnsformand, som uden medvirken af nævnsmænd behandler en sag efter § 6, stk. 1, kan afslutte behandlingen med afsigelse af kendelse.

Til nr. 24 og 25 (§ 39 og § 40).

Det har ved enkelte lejligheder vist sig, at de forholdsvis korte frister for meddelelse af 3-instans- og oprejsningsbevillinger har medført enkelte afslag på ansøgninger, som det måske kunne have været rimeligt at imødekomme. De foreslåede ændringer om bemyndigelse for landbrugsministeren til at meddele sådanne bevillinger indtil ½ år efter kendelsens afsigelse svarer til retsplejelovens bestemmelser i § 435, stk. 2, og § 397 for de almindelige domstole. Af hensyn til gennemførelsen af de i landvæsenretsens kendelse fastsatte foranstaltninger er dog kun foreslået en bemyndigelse indtil ½ år.

Til nr. 26 (§ 45).

De afsluttede sager, der hidtil er arkiveret hos amtet, foreslås sendt til amtsrådet, da man forskellige steder har fulgt den praksis, at sagerne arkiveres hos amtsvandinspektøren.

Ved forslagets udarbejdelse er taget i betragtning, at lovene om stempelafgifter og om retsafgifter forventes revideret inden 1. april 1970, når lov om ændring af lov om landvæsensretter efter forslaget træder i kraft. I nærværende lovforslags formulering af § 45 er de hidtidige bestemmelser i § 45, stk. 1,

ikke medtaget, da de vil være overflødige efter §§ 82, 83 og 89 i forslaget til lov om stempelafgift.

Reglen i § 45, stk. 1, om udgifter til anskaffelse af protokoller er af systematiske grunde flyttet til § 46, stk. 4, jfr. forslag nr. 27.

I § 45, stk. 4, henvises for så vidt angår gebyr for udskrifter til den til enhver tid gældende lov om retsafgifter. Gebyrfri udskrifter efter den gældende lov om landvæsensretter § 45, stk. 2, vil i de væsentligste tilfælde kunne udfærdiges efter § 49 i forslaget til lov om retsafgifter.

Gebyrer for udskrifter tilfalder statskassen iflg. retsafgiftsloven. Samme regel findes i lov om landvæsensretter § 45, stk. 4, dog således at landvæsenævnsformænd kan beholde gebyrer for de af dem udfærdigede udskrifter. Denne særregel foreslås opretholdt.

I forbindelse med at afsluttede landvæsenrets-sager foreslås arkiveret hos amtsrådet, jfr. ovenfor, findes det rimeligt at bestemme, at gebyr for udskrifter, der udfærdiges af et amtsråd, tilfalder dette, jfr. princippet i § 63, stk. 2, i forslaget til lov om retsafgifter.

Til nr. 27 (§ 46).

Ændringsforslaget til § 46, stk. 3, er redaktionelt.

Uagtet bestemmelsen i den gældende § 46, stk. 4, forudsætter, at honorarfastsættelsen sker for eet år ad gangen på grundlag af det enkelte amtsråds konkrete skøn over arbejdets omfang, har der i praksis vist sig at være behov for visse regler. Efter vedtagelsen af lov om landvæsensretter anmodede landbrugsministeriet derfor Amtsrådsforeningen om at medvirke til tilvejebringelse af visse vejledende regler. Den 11. marts 1950 udsendte Amtsrådsforeningen efter forhandling med Sammenlutningen af formænd for afvandings- og landvæsenkommissioner og med Dommerfuldmægtigforeningen visse foreløbige, vejledende honorarregler. Disse er senere afløst af andre, senest i 1960, uden at det dengang lykkedes at komme til enighed med formandssammenslutningen.

Det har senere været overvejet at søge honorarerne til dommere og dommerfuldmægtige fastsat ved overenskomst mellem Juristforbundet og Amtsrådsforeningen. Under hensyn til den gældende bestemmelse i lovens § 46, stk. 4, har Amtsrådsforeningen imidlertid ikke anset sig for beføjet til at indgå en sådan aftale eller på nogen anden for amtsrådene bindende ordning uden at have indhentet amtsrådenes bemyndigelse hertil. Foreningen har endvidere antaget, at overenskomstforhandlinger kun kunne indledes med respekt af

bestemmelserne i lov om landvæsenstretter, således at konsekvensen af, at enighed om en overenskomst, respektivt om fornyelsen efter udløbet af en overenskomstperiode, ikke kan opnås, må være, at man falder tilbage på lovens regel om, at honoraret fastsættes af amtsrådet, ligesom Amtsrådsforeningen i så fald som hidtil må være berettiget til ensidigt at udsende vejledende retningslinier for honorarfastsættelsen.

Efter landbrugsministeriets opfattelse har den hidtidige ordning vist sig uhensigtsmæssig. Det foreslås derfor, at honorarerne til landvæsenstretternes formænd og sekretærer ydes efter regler, der fastsættes af landbrugsministeren efter forhandling med ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen og parternes forhandlingsberettigede fore-

ninger. Hvis enighed opnås mellem foreningerne om de honorarer, der udredes af kommunale kasser, forudsættes aftalen fulgt i ministerens regler; i øvrigt må spørgsmålet afgøres af ministeren.

Til nr. 28 (§ 48).

Ved lov nr. 41 af 1. marts 1961 om statens overtagelse af visse kommunale udgifter m. m. § 2 afholdes de det offentlige påhvilende udgifter ved meddelelse af fri proces af statskassen.

Til nr. 30 (§ 50).

Den i gældende stk. 5 omhandlede lovgivning om behandling af visse sager angående rensning af vandløb m. v. foreslås ophævet ved § 2, stk. 2, i forslag til lov om ændring af vandløbsloven.